HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אתייקורי מתייקרי בי. נכנדין הס במה שאני קועד אצלס והנאתס היא ואין זו מתנה: **נפה.** הגרגרת סביב סביב להיקפה נקביס דקיס כנפה: **מצטרפין הנקבים לרובא.** אילו היו כולן מחוברים יחד היה רובא נפסק טרפה: **וכגולגולת.** לגבי אהל המת תניא (אהלות פ"ב משנה ג) בההיא דכמה חסרון בשדרה קתני סיפא [1] וכגולגולת כדי שיבטל מן החי וימות הוי חסרון ולא מטמא ואמרינן בנכורות (דף לח.) כמה יבטל מן החי וימות כמלא מקדח של רופאים ותני עלה דאם יש בו נקב אחד ארוך שאין עגול רואים אותו אם יתנו ארכו לעגלו והוי כמלא מקדח הוי חסרון או אפילו יש בו נקבים קטנים הרבה כולן מצטרפין לכמלא מקדח: **אלמא ליון.** דשיעור חסרון גולגולת כמלא מקדח הוא מצטרפין נקבים הקטנים לכמלא מקדח כאילו הוי אד נקב ולא יהבינן בהו שיעורא אחרינא: **והכא נמי.** אע"ג [2] דבפסוקות שיעורא לרובא גבי נקובה תנן במתניתין (לקמן דף יד.) עד כמה תחסר עד כאיסר האיטלקי אלמא נקב הקנה טריפתו בכאיסר וגבי נקבים קטנים [3] בעי כאיסר לשעוריהו: **אישתמיטתיה.** להאי מקשה: **מצטרפין לרובא.** דהוו כפסיקה בעלמא דלא מיחסרא ויקבה כנפה נמי בדליכא חסרון: **ניטלה הימנה רצועה.** לאורכה דאיכא חסרון: **מצטרפת לכאיסר.** אי [4] כי מעגלת לה הויא כאיסר טרפה: **בעופא.** נקבים דחסרון בעוף דליכא למימר בגרגרת דידיה כאיסר בכמה הוי שיעוריה: **מקפלו.** חותך למטה מן הנקבים ובלדיהס עד שיוכל לקפל הרצועה שהן בה כלפי פי הקנה ומניחו למקום הנקבים ע"פ הקנה: **אם חופה.** בין הנקבים והסלס שבין נקב לנקב לאת רוב הקנה אע"ג דבנקבים גרידי ליכא רובא: **טריפה.** הואיל ויש בהן חסרון ושיעור סמיכת נקבים זה לזה כנפה דהא אינקבה כנפה קיימינן: **וסימניך.** שלא תשכח שמועה זו ולא תימא כאיסר או מצטרפין לרובא: **נפיא.** כעין שעושין הנפה שמניחין שס יריעות זנב הסוס על פי העוגל. וזה סימן יהא לך נקבה כנפה שאלא ומעשה נפה השיבון: **נפחתה כמין דלת.** ולא נטל הפחת אלא תלוי ועומד זקוף שס כעין דלת במזוזתו: **כדי שיכנס איסר לרחבו.** ושיעור גדול הוא זה מאיסר דהכא בעינן נכנס ויוצא משום דאין כאן חסרון והדלת סותם את הנקב: **נסדקה.** לארכה. וקילא מכולהו דהיכא דנפסק לרחבה ברובא מתוך שהריאה מושכת למטה והצואר מושך למעלה ניתק והולך לגמרי ולא הדר חלים שולדר"א בלע"ז אבל לארכה כל כמה שהצואר נמשך הסדק סוגר והולך הלכך הדר חלים: **חוליא.** טבעת שמעתי. ובעיני נראה שהן שלש טבעות כדאמרינן במנחות (דף לט.) כדי שיכרוך ושנה ושלש הויא חוליא לגבי ליליא: **מה חוליא ומה חוליא.** למה לכם המחוליות הללו דקאמר רב: הכי גרסינן **אמרוה קמיה דרבי יוחנן משמיה דרבי יונתן הכי** ולא גרסינן **איכא דאמרי: הכי.** כדקאמר רבי יוחנן משהו למעלה ומשהו למטה אמרוה קמיה משמיה דרבי יונתן: **חברין בבלאי.** רבי יונתן מבבל סליק: **כי האי טעמא.** לשבח קאמר: **מטבעא הגדולה.** כרבי יוסי ברבי יהודה ומחלוקתו בפ"ק (לעיל דף יח.) נקט לה מיהו אין קיימא לן כרבי חנינא בן אנטיגנוס דמשפוי כובע ולמטה כשרה [לעיל יט.] דהיינו למעלה מן הטבעת: **כנפי ריאה.** אוני ריאה: **הפחתונה.** כדמפרש רבא תחתונה כשהבהמה תלויה דהיינו אונות קטנות שהיא עליונה כשאוחזין בקנה והריאה תלויה למטה: **כנפי.** כמות שהן נמתחין ופורשין כנפיס למעלה אע"פ שהקנה יורד ביניהס עד מקום חיבורן: **שאני אומר כל שפושטה לארה ורועה.** ולא יותר לכך אני מפרש תחתונה שהיא עליונה שלא תאמר תחתונה כשאוחזין הקנה דהיינו כנגד כל הריאה: **שלא תאנס.** למשוך הסימנים חוץ לחזה בידי אדם: **אנסה עצמה.** לפשוט מאד לוארה בשעת שחיטה מהו: **תיקו.** ולחומרא וכן הלכה: **למטה מן החזה.** למקום שאין ראוי לשחיטה: **נידון כריאה.** בנקב משהו ולא ברוב בגרגרת: **פ"ר איזהו חזה.** לגבי חזה ושוק של שלמים הניתן לכהנים: **הרואה את הקרקע.** אינו משער מן הצלעות בגובה הצדדין כלום אלא השומן התחתון כמות שהוא [5] בחסחוס שבראשי הצלעות: **למעלה עד הכרס וכו'.** ושיעור ארכו למעלה עד הכרס כשהבהמה תלויה להפשיט היו נוטלים אותו וחותך ג' צלעות הקטנות העליונות עמו משתי דפנות אחד מכאן ואחד מכאן והן שסביב הקנה ונקרמין פורליל"א: **קרמא עילאה.** המחובר לגולגולת מבפנים: **ואע"ג דלא איקביב תפאה.** הקרום הרך [6] שהמוח מונח בתוכו: **חייפא.** שק כמו (ב"מ דף יד:) חייפא דקיטרי: **דמסגא ביה מוחא.** שהמוח מונח בתוכו: **כנגדו בצילים ניכר.** בצילי זכר אתה יכול להכיר [7] רבילת המוח שגם להן יש שני קרומים לצד הכיס והאחד חילון ואחד שהבילים מונחים בו. ומתוך שקרום התחתון של מוח דק מאד ואין ניכר לגמרי ונראה כמוח עצמו הוא נותן לו סימן בצילים: **כל מה שנקדרה.** בגולגולת עד שלא התחיל לצאת מן הקדרה ליעשות חוט שהרי חוט השדרה מן המוח הוא בא: **נידון למוח.** בנקב משהו: **לימשך.** לצאת מן הקדרה לצד החוט: **נידון לחוט.** בפסיקת הרוב:

פולין

מצטרפין לכמלא מקדח. לאו משום דבעו למיסתס כב"ש [8] אלא משום דב"ש [9] פירשו שיעור נקט שיעורא דב"ש: **אישתמיטתיה הא דאמר בו'.** ס"ד דרב ירמיה דאפילו בנקבים שיש בהס חסרון קאמר דמצטרפין לרובא מדנקט בנפה דמשמע בנקבי נפה שיש בהס חסרון איירי [10] ומסיק דבשאין בהן חסרון איירי ולא נקט נפה אלא לומר דמלאה נקביס כנפה ולשון אישתמיטתי' קשה: **ניטלה** ממנה רצועה **מצטרפת לכאיסר.** תימה לישמועינן ניקבה וכ"ש לרועה: **כדי** שיכנס **איסר לרחבו.** פירוש לרחבו של איסר שיושיבהו שס על רחבו ויכנס לאפוקי דרך עוביו: **אנסה עצמה.** שפשטה [11] דאשה יותר מדאי ליטול ירק בגור: **חותך שתי צלעות מכאן ומכאן.** פירש ר"ח שתים מכאן ושתים מכאן והאי חזה לא הוי כהוא דמסכת תמיד (דף לא.) שלא היו שס שוס צלעות כדתנן בפ' לא היו כופתין:

מר

נקבים שיש בהן חסרון מצטרפין לכאיסר ושאין בהן חסרון מצטרפין לרובא בעופא מאי אמר רבי יצחק בר נחמני לדידי מפרשא לי מיניה דרבי אלעזר [1] מקפלו ומניחו על פי הקנה אם חופה את רוב הקנה טרפה ואם לאו כשרה אמר רב פפא וסימניך נפיא [2] נפחתה כדלת אמר רב נחמן כדי שיכנס איסר לרחבו [3] [4] נסדקה אמר רב אפילו לא נשתייר בה אלא חוליא אחת למעלה וחוליא אחת למטה כשרה אמרוה קמיה דרבי יוחנן אמר מה חוליא ומה חוליא דקאמר רב אלא אימא [5] אפילו לא נשתייר בה אלא משהו למעלה ומשהו למטה כשרה אמרוה קמיה דרבי יוחנן משמיה דרבי יונתן הכי אמר להו [6] ידעין חברין בבלאי לפרושי כי האי טעמא תנא רבי חייא בר יוסף קמיה דרבי יוחנן [7] כל הצואר כולו כשר לשחיטה מטבעת הגדולה עד כנפי ריאה התחתונה אמר רבא תחתונה שהיא עליונה שאני אומר [8] כל שפושטת צוארה ורועה ובלבד שלא תאנס בעי רב חנינא ואיתימא רב חנניה אנסה עצמה מהו [9] תיקו יתיב רבי יוחנן ורשב"ל נפק מילתא מביניהו אנס בסימנים ושחט פסולה [10] ניקב הקנה למטה מן החזה נידון כריאה תנו רבנן [11] [12] איזהו חזה זה הרואה את הקרקע למטה עד הצואר למעלה עד הכרס חותך שתי צלעות משתי דפנות אילך ואילך וזהו חזה הניתן לכהנים: ניקב קרום של מוח: רב ושמואל דאמרי תרוייהו קרמא [13] עילאה אע"ג דלא אינקיב תתאה ואמרי לה [14] עד דאינקיב תתאה אמר רבי שמואל בר נחמני וסימניך חייתא דמתנח ביה מוחא אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יהושע בן לוי כנגדו בבצים ניכר א"ר שמעון בן פזי אמר ריב"ל משום בר קפרא [15] מוח כל מה שבקדירה נדון כמוח התחיל למשוך נדון כחוט השדרה ומהיכן מתחיל לימשך אמר רבי יצחק בר נחמני לדידי מיפרשא לי מיניה דרבי יהושע בן לוי [16] כמין שני

פולין

מסורת הש"ס

[1] [לקמן מ:], [2] [לקמן נד.], [3] [פסחים פט: וש"נ], [4] [תוספתא פ"ט ה"ג], [5] [לקמן נ.], [6] גי' רש"ל וכגולגולת בש"א כמלא מקדח וכה"א כדי וכו' וע"ש שמתב שט"ס ברש"י ועיין רש"א, [7] [נ"מ המוח דציליס גם להן וכו' ומתוקן מיצא רציצא רש"ל], [8] [באהלות פ"ב משנה ג],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה והכא נמי שיעורא: (ב) ד"ה מצטרפ' לכאיסר אי כד מעגלת:

מוסף רש"י

נקב אחד ארוך. ונקדרה בחסרון (לקמן נז:). **מצטרפים למלא מקדח.** ושוב אינה מטמאה באהל לגבי שמאל, פלוגתא דשדרה וגלגולת באהלות (פ"ב מ"ג) דהיינו כדי שיבטל מן החי וימות, דהכי אמרינן בפרקין (נב:) גבי שדרה וכן לערפה (לקמן נז:). **חברין בבלאי.** ר' יוחנן מבבל הוה ועלה לארץ ישראל (גיטין עח:).

שיטה מקובצת

[1] וגבי נקבים קטנים נמי בעי כאיסר: [2] שהוא מתפרש בחסחוס שבראשי הצלעות: [3] הקרום הרך שהמוח מונח בתוכו הס"ד ומה"ד וסימניך למ"ד קרמא תתאה הס"ד: [4] יכול להכיר רבוצת המוח: [5] משום דב"ש פירשו שיעורן נקט: [6] שיש בהם חסרון איירי ומשני דבשאין: [7] אנסה עצמה שפשטה צוארה יותר מדאי:

רבינו גרשום

ניקבה כנפה. כלומר הגרגרת שניקבה ולא ניקבה במקום אחד אלא ברוב מקומות ניקב נקבים דקין מצטרפת לרובה כלומר אם בין כל הני נקבים שיעורן כרוב חללה טרפה. מתיב ר' ירמיה בר אבא וכגולגולת שיש בה נקב אחד ארוך כו' מצטרפין לכמלא מקדח דשיעור נקב לגולגולת לענין טרפה כמלא מקדח: הכא נמי כיון דשיעורו בכאיסר כו' כדבעינן למימר לקמן: נפחתה כדי שיכנס איסר לרחבו: בעופא מאי. כלומר בעופא דאין אנו יכולין לשער נקבים שיש בהן חסרון בכאיסר שהקנה אינו רחב כל כך היכי משערינן. מקפלו ומניחו על פי הקנה כו'. כלומר [ע"פ נקב הקנה]: וסימניך נפיא. כלומר כשם ששוטחין נפיא ע"פ העוגל כך שוטחין הכא ומניחו על

עין משפט נר מצוה

מד א מיי' פ"ג מהל' טומאת מת הל"ח:
מה ב מיי' פ"ג מהל' שחיטה הל' כג סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סי' לד סעיף ג:
מו ג מיי' שם טוש"ע שם סעיף ד:
מז ד מיי' שם ועיין בהגהות וכב"מ טוש"ע שם סעיף ה וסעיף ו:
מח ה ו מיי' שם הלכה כד טוש"ע שם סעיף ז:
מט ז ח ט מיי' שם פ"א הלכה ו ז [ח] סמג שם טוש"ע יו"ד סי' כ סעי' ח:
נ י מיי' פ"ז מהל' שחיטה הל"ג סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סי' לד ס"י:
נא כ מיי' פ"ט מהל' מעשה הקרבנות הל"י:
נב ל מיי' פ"ו מהל' שחיטה הל"ג סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סי' לא ס"א:
נג מ נ מיי' שם טוש"ע שם סעי' ד:

לעזי רש"י

שולדר"א [שולדי"ר]. לרתך.
פורציל"א. חלל הצואר.

רבינו גרשום (המשך)

פי הקנה: נסדקה. כלומר באורך הקנה: הכי גרסינן [1] איכא דאמרי אמרוה רבנן קמיה דר' יוחנן משמיה דר' יונתן כו' כלומר כשאמרו משמיה דר' יונתן שבחה ואמר להו ידעין חברין בבלאי כו': אמר רבא תחתונה שהיא עליונה מחיים עליונה כשהבהמה מהלכת וכשתולין אותה תחתונה א"ל אני א' כדי שתפשוט צוארה ותרועה כו' [2] כלומר ר' יוחנן א"ל ר' יצחק בר יוסף ובלבד שלא תיאנס כלומר שלא יהא שום בר אדם אונסה אלא כדי שהיא עצמה תפשוט: אנסה עצמה מאי כלומר מי אמרי' כיון דלאו כל שעתא אין צוארה כ"כ [פשוטה] אסור דלאו מקום שחיטה הוא או דילמא כיון דיכול לפשוט עד אותו מקום מקום שחיטה מקרי תיקי: נידון כריאה ונקובתו במשהו. כנגדו בבצים ניכר כלומר בבצים בהמה שיש שם שני קרמות וכל מה שבקדירה נידון כמוח עצם שהמוח מונח בו זו היא קדירה ואין מונח במקום אחד אלא חורין יש בעצם שמונחת בשנים ושלשה מקומות והכי קאמר מוח שבמקום אחד וכל מה שסביב המוח בחורין כולן נידונין כמוח ומה דינו של מוח ניקב קרום של מוח בכל שהוא טרפה: נידון כחוט השדרה ברוב עורו של מוח:

---

[1] וכ"ה גירסת ספר התרומה לרבינו ברוך בגמ' כאן ועי' בב"ח בי"ד סימן ל"ד. [2] נראה דל"ל אמר ליה ר"ח בר יוסף לר"י.